

Remissyttrande över SOU 2024:34: *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider*

RFSL (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet från 2023 års parlamentariska public service-kommitté *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider* (SOU 2024:34). RFSL lämnar härmed följande synpunkter, med fokus på förslag från kommittén i kapitel 8 om hur public services innehållsuppdrag ska utformas.

Sammanfattning

- RFSL menar att det nuvarande innehållsuppdraget för public service om att programutbudet ska spegla den variation i befolkningen som finns bör behållas.
- RFSL avvisar förslaget att ta bort villkoret att public service programverksamhet som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.
- RFSL menar att, för att säkerställa public services oberoende ställning ytterligare, det bör utredas att ge public service oberoende ställning ett grundlagsskydd.

Utgångspunkter

RFSL vill inledningsvis understryka public services betydelse för bredden i programutbudet i svensk radio och tv, där en mångfald av erfarenheter och ursprung rymts och där programutbudet också genomsyras av saklig upplysning, respekt för och belysning av olika åsiktsriktningar, journalistiskt oberoende och en nyfiken strävan efter att i det egenproducerade och rikliga programutbudet såväl informera och underhålla som folkbilda. SVT, SR och UR utgör en viktig grundpelare i den svenska demokratin, genom vilka medborgarna ges lättillgänglig tillgång till kunskap och information för att förstå den komplexa samtid vi lever i och kunna bilda egna åsikter. En av public services uppgifter är att, i sitt programutbud, förmedla grundläggande värderingar om demokratins mångfald, jämlikhet och alla människors lika värde samtidigt som man tar sig an att utförligt och allsidigt beskriva och debattera allvarliga samhällsproblem.

[rfsl.se](https://www.rfsl.se)

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter.
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and Intersex Rights.

Postadress
Box 350, SE-101 26
Stockholm, Sweden
E-post
forbund@rfsl.se

RFSL

Att public service på ovanstående sätt har en fortsatt central betydelse att vara i medborgarnas tjänst uppfattar RFSL inte att det i kommitténs betänkande råder meningsskiljaktigheter kring. Däremot uppfattar RFSL att det finns skillnader i, inte oviktiga, nyanser mellan vissa av majoritetens förslag till hur public service-uppdraget fortsatt ska regleras och de förslag som anförs av en minoritet av kommitténs ledamöter. RFSL inriktar sig i detta remissvar på att ha synpunkter på främst några förslag i utredningens kapitel 8 om hur public services innehållsuppdrag ska utformas. De allra flesta förslagen i utredningen på hur public service-uppdraget fortsatt ska regleras ligger utanför ramarna för RFSL:s kompetens och verksamhetsinriktning att yttra sig om. Det gäller bl.a. finansiering, förhållandet till andra nyhetsmedier, riktlinjer för programutbud på övriga plattformar än radio- och tv-utsändningar och vilken storlek på satsning som behövs för att kunna försäkra att alla delar av landet täcks i nyhetsrapporteringen. RFSL förutsätter att beslutsfattarna, i den vidare beslutsgången för att fatta beslut om regleringen av public service-uppdraget efter 2026, tar hänsyn till att SVT, SR och UR behöver förhållandevis generösa villkor och tillräcklig tilldelning av medel, för att fullt ut kunna fullgöra sitt uppdrag.

Kapitel 5 - En lag om public service och teknikneutrala villkor för innehållet

RFSL har inga egentliga synpunkter på förslaget att bestämmelser som reglerar public-services uppdrag och finansieringen av detta uppdrag ska samlas i en ny lag om public service. RFSL noterar att demokratibestämmelsen i den nuvarande radio- och tv-lagen, där det bl.a. fastslås att programverksamheten ska präglas av "principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet", föreslås ingå i den nya lagen om public service och välkomnar detta. RFSL välkomnar även att det i den nya lagen om public service föreslås framgå att public service-uppdraget ska präglas av oberoende och stark integritet och ska bedrivas självständigt i förhållande både till staten och till olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. RFSL välkomnar också kommitténs förslag att det i en ny lag om public service ska framgå att villkor får ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

RFSL menar vidare att, för att säkerställa public services oberoende ställning ytterligare, det bör utredas att ge public service oberoende ställning ett grundlagsskydd. Detta skulle garantera public service dess oberoende ställning, och granskande uppgift, i förhållande till staten och skydda public service från försök från staten att direkt och konkret styra innehållet i programutbudet utöver de allmänna riktlinjer som återfinns i nuvarande innehållsuppdrag.

Kapitel 8 - Hur public services innehållsuppdrag ska utformas

I det innehållsuppdrag som för närvarande gäller för public service, som framgår i de nuvarande sändningstillstånden för SVT, SR och UR, ska programutbudet spegla

rfsl.se

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter.
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and Intersex Rights.

Postadress
Box 350, SE-101 26
Stockholm, Sweden
E-post
forbund@rfsl.se

RFSL

förhållanden i hela landet och den variation som finns. Kommittén föreslår att detta innehållsuppdrag ska ändras något till att programutbudet ska spegla “förhållanden i hela landet och hela befolkningen”. En motivering som återfinns är att “verksamheten bör rikta sig till hela befolkningen och vara en angelägenhet för alla”. Ordet “variation” har tagits bort. Istället används ordet “hela” två gånger. Detta gör att det blir något mindre tydligt vad man egentligen syftar på. Det går att tolka det som att ett större inslag av breda program är önskvärda som är angelägna för “hela befolkningen”. I motsats till t.ex. att skapa program som i anslag och innehåll, utöver det ansvar public service har att producera programutbud för de språkliga minoriteterna, speglar och främst vänder sig till minoritetsgrupper, som exempelvis personer av olika etnisk härkomst eller hbtqi-personer. Det är RFSL:s förhoppning att ordvalet inte innebär ett skifte i praktiken, utan kan tolkas på liknande sätt som den tidigare formuleringen om att spegla den variation som finns, det vill säga den mångfald som finns. Att visa upp en mångfald skapar igenkänning hos de som tar del av programutbudet och stärker public services legitimitet. RFSL menar att det nuvarande innehållsuppdraget om att programutbudet ska spegla den variation i befolkningen som finns bör behållas, för att skapa tydlighet om att det är speglandet av en mångfald som åsyftas.

Kommittén föreslår att det nuvarande villkoret i sändningstillstånden om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv inte ska tas med i ett kommande nytt innehållsuppdrag för public service. Man hänvisar till att jämställdhet och mångfald ingår i tolkningen av demokratibestämmelsen i den nuvarande radio- och tv-lagen, där det bl.a. fastslås att programverksamheten ska präglas av “principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Begreppen jämställdhet och mångfald ingår dock inte uttryckligen i denna bestämmelse i radio- och tv-lagen. Det följer heller inget krav på redovisning eller uppföljning av hur public service-bolagen uppfyller dessa demokratikrav. Med det nuvarande villkoret om att programverksamheten ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv har också följt att public service-bolagen behöver redovisa för Granskningsnämnden hur detta villkor uppfylls. Det anförs i utredningen att man vill undvika detaljreglering och att “det finns svårigheter förenade med att redovisa och kvantifiera jämställdhet och mångfald i programverksamheten i siffror”. Att det kan finnas utmaningar med att redovisa hur man uppfyller ett villkor om jämställdhet och mångfald menar RFSL inte betyder att ett sådant villkor helt ska tas bort. RFSL menar att det är viktigt att SVT, SR och UR löpande genomlyser hur programutbudet uppfyller att spegla värderingar om jämställdhet och mångfald. Vidare menar RFSL att det är betydelsefullt att man har krav på att redovisa detta till Granskningsnämnden. Det finns en uppenbar risk att med borttagande av detta uttryckliga villkor, som för med sig krav på redovisning, leder till att programutbudet i mindre utsträckning kommer att spegla värderingar om jämställdhet och mångfald. I vilket fall skapar det en otydlighet för programföretagen om vilka

rfsl.se

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella,
transpersoners, queeras och intersexpersoners
rättigheter.
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual,
Transgender, Queer and Intersex Rights.

Postadress
Box 350, SE-101 26
Stockholm, Sweden
E-post
forbund@rfsl.se

RFSL

grundläggande villkor som gäller. RFSL avvisar förslaget att ta bort villkoret att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. De argument som framförs för att ta bort det, att betrakta det som en detaljreglering och hänvisa till en demokratibestämmelse som programföretagen inte behöver redovisa hur de uppfyller, väger, enligt RFSL, lätt mot intresset att i praktiken försöka säkerställa att programutbudet präglas av värderingar om jämställdhet och mångfald. Det skapar vidare både igenkänning hos publiken och skyndar på attitydförändringar att som en medveten och uttalad strategi, nedskrivna som ett innehållsuppdrag, visa i programutbudet på den mångfald som finns i befolkningen, exempelvis när det gäller könsidentitet och sexuell läggning samt även bl.a. etniska bakgrunder, trosuppfattningar och funktionsvariationer. Det är nödvändigt att bl.a. hbtqi-personers livsvillkor i första hand speglas utifrån gruppens egna villkor och synvinklar och inte genomgående speglas utifrån uppfattningar om gruppen, och vad som är bäst för gruppen, som kan finnas inom majoritetssamhället.

De förslag som finns i utredningen om att fortsätta stärka kvaliteten i utbudet på de nationella minoritetsspråken och på teckenspråk instämmer RFSL med. Det är av vikt att, som föreslås, förstahandspubliceringar på de nationella minoritetsspråken och på teckenspråk fortsätter att, från förhållandevis låga nivåer, öka.

Kapitel 11 - Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

RFSL välkomnar kommitténs förslag om att villkor om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som finns i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och gälla oavsett om utbudet tillhandahålls i marknätet eller på internet.

Peter Sidlund Ponkala
Förbundsordförande

Lars Jonsson
Sakkunnig redaktör

rfsl.se

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella,
transpersoners, queeras och intersexpersoners
rättigheter.
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual,
Transgender, Queer and Intersex Rights.

Postadress
Box 350, SE-101 26
Stockholm, Sweden
E-post
forbund@rfsl.se

RFSL